

CRONICĂ DRAMATICĂ

**Teatrul Național
din București**

VALIZA CU FLUTURI

de Iosif Naghiu

Data premierei : 12 iunie 1975.

**Regia : SANDA MANU ; Decoruri
și costume : PAUL BORTNOVSCHI și
SMARANDA BRĂNESCU.**

**Distribuția : OVIDIU IULIU MOL-
DOVAN (Alin) ; VALERIA SECIU
(Ana) ; ION MARINESCU (Sandru).**

Ultima premieră a Teatrului Național a avut loc târziu, în vară, și cred că e nițel nedrept ca o piesă originală scrisă de un dramaturg care se numără printre cei mai apreciați, să vină pe lume într-un moment când teatrele iau vacanță și spectatorii caută răcoarea grădinilor. Procedeu scade din valoarea actului în sine, care reprezintă stimularea în continuare a creației originale pe prima scenă a țării ; slujirea prin cele mai bune mijloace de care această scenă dispune a dramaturgiei contemporane românești.

Cu Valiza cu fluturi Iosif Naghiu se află la a cincea piesă reprezentată, și-a precizat stilul și a trecut, fără îndoială, pragul maturității. Noua sa piesă continuă și dezvoltă predilecția autorului pentru analiza psihologică și dezbaterea de idei, pentru conflictul închis, pentru acțiunea lăuntrică. Avem de-a face cu un scriitor meditativ, cu un filozof dublat de un poet, preocupat de stările succesive ale personajelor sale, stări determinate rareori de fapte imediate de viață și cel mai des de mari, trecute experiențe, cu ecou târziu în conștiința lor. Valiza cu fluturi este drama unui cuplu conjugal, dramă secretă, alimentată și întetită de nemulțumiri, de neîmpliniri, de invinuirii reciproce, de jigniri, de înșelări și dezamăgiri, dramă născută în clipa când s-a născut cuplul : el — Sandru — sculptor de talent, muieratic și superficial, ea — Ana — fată de familie bună și avută, în căutarea unei partide convenabile. Căsnicia lor s-a clădit pe compromis și minciună, s-a consolidat prin abjecția care-i solidarizează. Liniștea și armonia din vila de pe malul mării sînt doar aparențe care se destramă sub ochii neașteptatului vizitator, lăsînd să se vadă cu din ce în ce mai multă limpezime treptele degradării umane pe care au coborât și coboară cei doi pînă la ultima treaptă, cea a delatiunii.

Neașteptatul vizitator, — Alin — e un tânăr comunist aflat la capătul unei acțiuni de luptă ilegală, urmărit acum, constrîns de împrejurări să caute un refugiu, căzut, fără știrea și fără vrerea lui într-o capcană. Pentru că el va afla mai târziu — și prea târziu — că e ales să fie prețul plătit pentru un dram de liniște în existența de abjecție a celor doi, Sandru și Ana. Se înfruntă trei personaje, dar se confruntă două lumi : lumea lui Alin, lumea comuniștilor care luptă

Ion Marinescu (Sandru), Valeria Seciu (Ana) și Ovidiu Iuliu Moldovan (Alin).

să înlăture o orfînduire nedreaptă, să clădească o societate nouă, în numele unui ideal umanitar luminos; și lumea celor doi, lumea exploatarei, a degradării umane, a existențelor fundamental viciate moral, a ființelor iremediabil pierdute pentru umanitate. Nu e o înfruntare deschisă, e mai mult o permanentă delimitare, încrîncenată luptă dintre cei doi soți e urmărită cu un ochi lucid, superior și dezaprobator de Alin, cel ce asistă fără să participe la această disperată hărțuială, în egală măsură autodemascare și autoacuzare a unei lumi față de care tînrul comunist este cu desăvîrșire străin. În fond, cei doi, Sandru și Ana evoluează pe o spirală coborîtoare cu o mișcare accelerată doar de prezența lui Alin; momentul de criză al existenței lor conjugale fiind doar declanșat de această prezență și vag impulsionat pe traseu, însă în nici un fel determinat, provocat, susținut de cel de-al treilea personaj. Al treilea, Alin, poartă un duel la distanță cu un alt personaj, al patrulea, agentul Siguranței, care-l urmă-

rește, care nu e prezent în scenă dar e prezent în existența celor trei pentru că e prietenul sculptorului, amantul soției sale și e cel căruia Ana îi va plăti prețul înjositor al liniștii lor conjugale, semnînd pactul definitiv cu o lume crepusculară.

Așadar piesa este înainte de toate o analiză necruțător critică a unei lumi pe cale de dispariție, situarea acțiunii în anii din urmă ai războiului prilejuind autorului enunțarea unui conflict social deschis, chiar dacă acest conflict se desfășoară — sugerat — dincolo de zidurile singuraticii vile. Înfruntarea pozițiilor de clasă are loc în termenii permanentei confruntări de moralități, mentalități și atitudini în fața vieții — comunistul Alin, a cărui luptă s-a consumat dincolo de vilă și înainte de timpul acțiunii, e un termen de comparație, de referință, și nu un factor al conflictului. Așa a gîndit autorul modalitatea dramei sale, așa o înțelegem și noi, fără a încerca forțat să atribuim sensuri străine sferei tematice. În sub-

stanța ei, piesa este, cum bine o definea un confrate în titlul cronicii sale, un „proces al unei lumi apuse”, proces intentat de pe pozițiile deschise declarate ale comuniștilor, proces cu o sentință implacabilă: definitivă condamnare a acestei lumi.

Din păcate, luminind intens această lume egoistă, meschină, abjectă, desfrinată, Iosif Naghiu a lăsat în umbră opusul ei, tânărul comunist Alin, ale cărui date sînt sumar enunțate, fiind considerabil mai puțin realizat. De altfel antecedentele sînt cele care-i dau oarecare substanță și monologul lui final îl înalță. În rest, îi va fi venit desigur greu lui Ovidiu Iuliu Moldovan să-și construiască personajul din așteptări și tăceri, din replici scurte și seci, și e cu atât mai mare meritul interpretului, cu cît a reușit să fie convingător și expresiv în permanenta neliniște a celui hărțuit și în iarăși permanenta stare de observație îndreptată către ceilalți doi. Dificilă partitură pentru un interpret tînăr încă și dacă nu mă înșel, neîncercat în rolul unui erou pe care îndeobște îl numim pozitiv. Valeria Seciu a interpretat cu siguranță rolul lenevoasei, unduitoarei Ana, dominată de instincte erotice, pervers rafinată, cochetă și absconsă, dezvăluind treptat natura hidoasă, dezgustătoare a personajului său. Ion Marinescu, invitat să interpreteze rolul sculptorului Sandru, a justificat pe deplin opțiunea teatrului. Interpretul compune din linii apăsate un personaj dezarticulat, abrutizat, alcoolizat, o epavă umană ascunsă îndărătul unei măști de o boemie mereu hlizită, rămășița jalnică și inutilă a unui fost talent, bălăcindu-se în apele mocirloase ale celei mai avansate degradări umane. E, cred, una din cele mai complexe creații ale acestui atât de original actor, încununarea unei stagioni istovitoare pentru el, dar plină de meritate satisfacții.

Sanda Manu a realizat un bun spectacol cu acest text. Sigur, nu a putut să evite scăderile, lipsurile sau stîngăciile piesei, natura statică a conflictului, absența acțiunii deschise, prețiozitatea replicilor, și nu de puține ori naivitatea ilară a situațiilor, dar a creat o atmosferă de încordare, de teamă și ură, de tensiune mereu în creștere, a instaurat de la început ritmul cuvenit și a condus cu mîna sigură traiulul interpreților pe direcțiile dorite. Foarte sugestiv mi s-a părut a fi decorul lui Paul Bortnovski — o încăpere de huzur, cu draperii grele care nu lasă să răzbească lumina din afară, cu un plafon care apasă amenințător, cu un ring central de covoare, canapele și perne presărate peste tot, aparent făcut pentru a lenevi dulce, în fond arenă închisă de luptă fără ieșire pentru cei doi. Lumina e piezișă și tulbure, ceva rece și straniu și dușmănos plutește peste personaje și întâmplări.

Virgil Munteanu

Teatrul de Dramă și Comedie din Constanța

LUPII DE MARE

de Gheorghe Vlad

Premiera : 22 iunie 1975.

Regia artistică : ION MAXIMILIAN ;

Scenografia : EUGENIA TARĂȘESCU-JIANU.

Distribuția : LUCIAN IANCU (Liviu Mărgărit) ; VALENTINA BUCUR (Ana) ; DIANA CHEREGI (Cristina) ; EUGEN MAZILU (Traian Pircălabu) ; VIOREL POPESCU (Damian Țurlea) ; ION ANDREI (Dumitru Cumpătă) ; EMIL SASSU (Ieronim Tatu) ; ROMEO MOGOȘ (Griga Oața) ; LONGINE MĂRTOIU (Tincu Aramă) ; COSTEL RĂDULESCU (Patriciu Burguescu) ; IULIU POPESCU (Pascule Tirnăcop) ; ALEXANDRU MEREUȚĂ (Telemac Constantin) ; CONSTANTIN GUTU (Avram Cireașă) ; CRISTINA MINCULESCU (Silvia) ; ANA MIRENA (Paula) ; VALENTINA ȘAMBRA (Ioana) ; BARBU IONESCU (Bucătărul).

Tema mării a ispitit pe mulți scriitori și așa se face că în literatura universală ea a fost ilustrată de narațiuni bogate, palpante, multe din ele inedite, care stimulează avîntul romantic al tuturor categoriilor de cititori. Și în literatura română ea și-a găsit o magistrală ilustrare, dacă ne vom referi doar la coloratele relatări din „jurnalele” lui Jean Bart sau la fascinanta expediție a corăbiei „Speranța”, imaginată de Radu Tudoran în Toate pinzele sus. În dramaturgie o regăsim întrucîtva, în lucrări de Ibsen, O'Neill, Strindberg, e drept mai puțin spectaculos dar suficient de dramatic. În dramaturgia română, aproape deloc. Oricum, nu nevoia de a umple un gol tematic intră în discuție aici, ci necesitatea de a reflecta o categorie specifică a oamenilor din ziua de astăzi care, într-un mediu specific, își înscriu existența